

***Barbanština od prapovijesti do danas*, ur. Slaven Bertoša, Barban: Općina Barban, 2015., 344 str.**

Općina Barban objavila je 2015. treći broj zbornika posvećenoga proučavanju tema povezanih s Barbanom i Barbanštinom, koji sadrži sedamnaest članaka. Nakon uvodne riječi načelnika Općine Barban Denisa Kontošića i predgovora glavnoga urednika Slavena Bertoše, zbornik donosi program izlaganja sa znanstvenoga skupa *Barban i Barbanština od prapovijesti do danas*, koji je održan 20. veljače 2014.

U preglednom članku „Crkva Sv. Martina u Bičićima“ (19–28) Josip Šiklič opisuje značaj te crkve sagrađene tijekom XIV. stoljeća, a obnovljene 1761. i tijekom sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Iako je bila bogato oslikana, sačuvani su tek fragmenti fresaka na južnom zidu. Upravo ti fragmenti ukazuju, prema mišljenju autora, na postojanje slikarske radionice u Istri tijekom XIV. stoljeća. Slijedi stručni članak Denisa Kontošića „De Taxis – utemeljitelji europskog poštanskog sustava i gospodari Barbana“ (29–64). Članak se temelji na analizi prošlosti feudalne obitelji De Taxis, koja je tijekom XVI. stoljeća bila feudalni gospodar Barbana. Njezin je značaj vidljiv i u tome da je tijekom svoje znamenite prošlosti bila zaslužna za utemeljenje poštanskoga sustava na starom kontinentu. Nakon kraće povijesti Barbana i obitelji, većina je sadržaja članka posvećena članovima obitelji od najstarijih vremena do danas.

Matija Drandić pod naslovom „Međumjesne veze: Barbanština i Galižana na prijelazu iz XVI. u XVII. stoljeće“ (65–71) ukazuje na veze koje su nastajale sklapanjem brakova između stanovnika Barbana i Galižane. Barban se u matičnim knjigama Galižane spominje dvanaest puta povodom krštenja i vjenčanja. Slaven Bertoša autor je izvornoga znanstvenog rada „Tri svećeničke oporuke: Lovre Beloglavca (1542.), Vita Minušića (1571.) i Matije Tankovića“ (73–83). Uz bogat prilog na kraju članka, autor obrađuje oporuke trojice barbanskih svećenika koje se čuvaju u Arhivu HAZU-a, a pisane su kurzivnom humanistikom.

Lucijan Benković u stručnom radu „Komparativni pogled imena i prezimena prema popisu pučanstva iz 1645. u općinama Barban i Rakalj i popisu stanovništva u Općini Barban 2011.“ (85–111) donosi abecedni popis imena i prezimena popisanoga pučanstva. Prilikom izrade rada autor se

koristio popisom iz 1645., koji je svećenik Luka Kirac objavio u tršćanskom zborniku *Luč* 1928., te popisom stanovništva iz 2011. godine. U izvornom znanstvenom radu „Barbanština u godini gladi i nestašice. Povijesno-demografske prilike 1817.“ (113–127) Marko Jelenić je analizom matičnih knjiga i arhivskih izvora sagledao epizodu velike gladi u Istri 1817. godine. Pružen je pogled na krizu koja je u drugom desetljeću XIX. stoljeća zahvatila Istru i Europu. Demografski trendovi na Barbanštini analizirani su komparativno, odnosno u usporedbi s ostalim lokalitetima na poluotoku. Iako je glad pogodila i Barbanštinu, razmjer krize bio je manji nego na susjednim područjima.

Anton Percan se u stručnom radu „Imovina Stankovićevih na Barbanštini“ (129–136) dotaknuo barbanske imovine obitelji Petra Stankovića. Nakon što je preuzeo očevu imovinu, kanonik je Stanković svojom sposobnošću uspio povećati i proširiti posjede kupovinom općinske zemlje. Stipan Trogrlić autor je izvornoga znanstvenog rada „Optužbe Petra Stankovića protiv Petra Feretića, barbanskog nadžupnika, kanonika i prepozita, 1806.“ (137–146). Iako su optužbe bile iznesene zbog nepridržavanja propisa u liturgiji, autor smatra da su one bile plod kleričke zavisti, osjećaja superiornosti te animoziteta između dvojice svećenika.

Samanta Paronić radom „Logori smrti: Potresna stvarnost barbanskih i proštinskih »evakuiraca« (1914. – 1918.)“ (147–224) pridonosi poznavanju života Istrana koji su tijekom Prvoga svjetskog rata bili poslani u logore. Donosi saznanja o razlozima za prisilnu evakuaciju, uvjetima života te bolestima koje su zahvaćale barbanske i proštinske evakuirce. Njihov život u logorima bio je vrlo težak, a želja za povratkom stalna.

Pod naslovom „Barbanština – gospodarski pomaci između dva svjetska rata“ (225–242) Alida Perkov obrađuje inicijativu Kraljevine Italije za oživljavanjem istarskoga gospodarstva. Pozitivna kretanja bila su po autorčinu mišljenju vidljiva dvadesetih godina, a značajniji je investicijski val uslijedio tridesetih godina prošloga stoljeća. Razvoj Barbanštine može se pratiti u dvije faze, a osobit je napredak uočljiv tijekom razdoblja provedbe tzv. bitke za žito. „U vrtlogu Drugoga svjetskog rata – primjer sela Šajini“ (243–260) pregledni je rad u kojem Iva Kolić govori o prilikama u Istri uoči i za vrijeme Drugoga svjetskog rata, uz osobit naglasak na razvoj narodnooslobodilačkoga pokreta u tom selu. Autorica razvoj NOP-a prati kroz uključenje Jakova Kolića Jureše, širenje pokreta na čitavo selo te napad njemačkih snaga na nj 1944.

„Uvijek nedjeljom! Sjećanje na Marija i Eti Kalčić“ (261-264) sažeti je rad Branka Blažine u spomen na književnika i Barbanca Marija Kalčića. Lina Pliško u izvornom znanstvenom radu „Mali glosar kuhinjskih romanizama u govoru Manjadvoraca“ (265-284) analizira romansku etimologiju kuhinjskih izraza u govoru sela Manjadvorci. Abecednim su redom romanizmi podijeljeni u devet skupina, a pripadaju istromletačkom govoru. Samanta Milotić Bančić pod naslovom „Romanizmi u leksemima za odjeću i modne dodatke u govoru Kožljana“ (185-304) donosi pregled 106 leksema, među kojima je pronađeno 49 romanizama, a svojom se tematikom vežu za odijevanje.

Larisa Kontošić u stručnom radu „Revitalizacija rižišta u dolini rijeke Raše – Triple helix model“ (305-314) osobitu pozornost posvećuje revitalizaciji proizvodnje riže u dolini Raše. Prema ponuđenom modelu razvoj proizvodnje riže uključivao bi suradnju Općine Raša, Veleučilišta u Rijeci i obiteljskih gospodarstava. U stručnom radu „Studija slučaja – pretpostavke razvoja kulturnoga turizma u Općini Barban“ (315-329) Roberta Kontošić i Iva Slivar donose viđenje razvoja Općine Barban kroz razvoj kulturnoga turizma. U prvi se plan stavlja Trka na prstenac, ali i uključenost turista u ponudu malih poduzetnika. Paolo Batel autor je posljednjega rada „Pučki običaji na Barbanštini“ (331-343), u kojem donosi podatke o životnim običajima, tradicijskim godišnjim običajima te običajima vezanim za rad.

Kvalitetom radova i grafičkoga oblikovanja te predanošću kojom Uredništvo pristupa izdavanju *Barbanskih zapisa* ovaj se zbornik predstavlja kao važan čimbenik u istraživanju lokalne povijesti.

Marko Jelenić

Studijski dan u čast arheologa prof. Maria Mirabelle Robertija (1909.-2002.) / Giornata di Studio in onore dell'archeologo prof. Mario Mirabella Roberti (1909-2002), uredila / a cura di Ondina Krnjak, Pula: Arheološki muzej Istre – Museo archeologico dell'Istria / Slobodna općina Pula u egzilu – Libero Comune di Pola in esilio, 2014., 240 str.

Zbornik radova predstavljenih na *Studijskome danu u čast arheologa prof. Maria Mirabelle Robertija* dvadeset i četvrti je svezak iz serije Monografije i